

Η αληθινή ποίηση: άσκηση σκέψης και ευφορία ψυχής

Για να διαβάσει κανείς ποίηση θα πρέπει να βρίσκεται σε κατάλληλη ψυχική διάθεση, να μπορεί να βυθιστεί αλλά και ν' απλωθεί ταυτόχρονα, στους πυκνούς και συχνά ομιχλώδεις δρόμους του ποιητή, να πιάσει το μίτο για να βγει από τους λαβύρινθους της σκέψης του. Μιλάμε φυσικά για την αληθινή ποίηση, αυτήν που όση είναι στο χαρτί είναι δέκα φορές άλλη τόση πίσω από τις γραμμές κι ακόμα έξω και ολόγυρα. Γι' αυτό η ποίηση δεν είναι είδος ιδιαίτερα δημοφιλές, σε χώρους όπου επικρατούν οι βιαστικές και επιφανειακές λύσεις, σε χώρους όπου δεν υπάρχει προπαίδεια, σε χώρους όπου το ουσιαστικό είναι παρεξηγημένο και παραμορφωμένο. Ωστόσο, οι λίγοι εκείνοι, που αγαπούν την ποίηση θα βρουν μια ιδιαίτερη πνευματική ψυχαγωγία στα παρακάτω τρία βιβλία που είχα την εξαιρετική τύχη να μου στείλουν οι ποιητές.

ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ:

«Η νυχτωδία των συνόρων»

Από την πρώτη της συλλογή, Ποιήματα 1957 μεσολαβούν τριάντα ολόκληρα χρόνια και αυτή είναι η ένατη ποιητική συλλογή (η ποιήτρια έχει στο ενεργητικό της και δυο πεζά). Είναι φανερό πως η Βικτωρία Θεοδώρου δεν βιάζεται να υπολογίσει, ή τουλάχιστο να πολυεκδώσει. Είναι ακόμα ολοφάνερο ότι αυτές οι δεκαετίες υπήρξαν περίοδος γόνιμης περισυλλογής και επίμονης μελέτης τόσο της γλώσσας και της ποίησης όσο και του εσωτερικού της είναι. Η «νυχτωδία των συνόρων» είναι πια ένα απόσταγμα, όχι ροδόσταγμα αλλά ροδέλαιο, που είναι αδύνατο να το απορροφήσεις με την πρώτη ανάγνωση. Σε κάθε επανάληψη αποκρυπτογραφείς και νέα στοιχεία, ανακαλύπτεις νέες λέξεις (μερικές φορές ομολογώ ότι κατέφυγα στο λεξικό και υπήρξαν περιπτώσεις που δεν με βοήθησε ούτε αυτό).

Ωστόσο ούτε η πολύχρονη θητεία της ποιήτριας στη φιλολογία, ούτε η συλλεκτική της mania λέξεων και ριζών γίνεται σε οποιαδήποτε περίπτωση αυτοσκοπός. Σαν τον αρχαίο μάστορα, μεθοδικά και μ' άπειρη αγάπη σκαλίζει τους στίχους της, προσθέτει κι αφαιρεί εδώ ένα μαρ-

γαριτάρι εκεί ένα ζαφειρί, κόβει τις περιττές δαντέλες, αντικαθιστά όσα ηχούν βάρβαρα ή κοινότοπα. Κι η διεργασία αυτή δεν είναι μονάχα μορφική. Ισα ίσα, το ένδυμα σκόπιμα γίνεται παραπέτασμα, όχι και τόσο διάφανο, για να κρατήσει η ποιήτρια όσο γίνεται τα έξω της μονάχα για τους μνημένους ή για τους εθελοντές ασκητές. Ένα παιγνίδι σαγηνευτικό.

Χρόνια είχα να ζήσω τόση ποίηση, που ενώ κυλάει σαν μελωδικό τραγούδι, στο δρόμο απορροφείται από τους πόρους

ΕΛΛΗΣ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

σου και εισχωρεί γλυκόπικρη, στύφη, μεθυστική.

Μη φανερώνεις αθώα τις πηγές σου
τα ρείθρα σου φύλαγε τα εφεδρικά
μην ξεχνάς τις οχιές κι όταν δεν τις
θυμάσαι
Μην αναπαύσαι στους ήχους μακάρια

★

Και θα σε ξαναβρώ νεώριο των ρυθμών
Η τραγωδία θα παιχτεί απ' το δάσος
δίχως πάθος
Λιώσαν οι κώχες το σκοτάδι τους και
το φως —
ξέπλυνε την αιματηρή κραυγή ο καιρός

★

Το φως σε σκάβει σ' εξαντλεί
όπως ο ήλιος καταστρέφεται γι' αυτό
φωτίζει
της σκέψης μόνη η αράχνη σε συγκρατεί
τ' άστρο της μέρας καίγεται και ζει

Τα τετράστιχα αυτά είναι παρμένα στην τύχη, όλο το βιβλίο είναι τέτια τετράστιχα, χωρίς τίτλους, που ταυτόχρονα αποτελούν ξεχωριστά ποιήματα αλλά και μέρος μιας ποιητικής σύνθεσης. Μόνη εξαίρεση τα τέσσερα τελευταία ποιήματα, που σκόπιμα ή όχι είναι σαν ένα είδος εργαλείου αποκρυπτογράφησης για τους αναγνώστες της, αλλά ταυτόχρονα και μια δήλωση ταυτότητας, της αγωνίστριας που χάρισε τα νιάτα της στο «δόσιμο χωρίς μιστό». Της ποιήτριας που

ατσάλωσε το λεπτό της κορμί, στα ξεροήσια της εξορίας και στις φυλακές του ελληνικού φασισμού.

Με δυο λόγια «η νυχτωδία των συνόρων» είναι η πιο μεστή, ώριμη και ολοκληρωμένη δουλιά της υπέροχης αυτής ποιήτριας που υφαίνει σεμνά και ταπεινά τα λεπτεπίλεπτα αλλά ταυτόχρονα γρανιένια της πανιά μέρες, μήνες, χρόνια ολόκληρα, κι ύστερα μπαίνει στο σκαρί και ορμιάει παρασύροντας μας σε κόσμους γεμάτους πάθη, οδυνηρές μήνες, όνειρα και άκρατη ευαισθησία. Αυτό το βιβλίο το χάρηκα όπως χαιρέται ένα παιδί τη σοκολάτα του, σιγά - σιγά, λίγο - λίγο, και η γεύση με τίποτα δεν φεύγει (Κέδρος 1986).

ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ:

Ομόκεντροι κύκλοι

Με σίγουρο, γερό βήμα μπαίνει στους χώρους της ποίησης η Ειρήνη Σπανουδάκη, και με χαρά τη χαιρετούμε. Δεν θα πρέπει να ήταν εύκολο το εγχείρημα, γι' αυτό και διπλός ο έπαινος. (Η Ειρήνη είναι κόρη της Βικτωρίας Θεοδώρου). Με σίγουρο, γερό βήμα, και πάνω απ' όλα με το δικό της, προσωπικό βάδισμα, χωρίς επιρρασμούς. Ποίηση λιτή, μεσωμένη, θα μπορούσε κάλλιστα να είχε υπογραφεί από δόκιμο ποιητή με πολλά βιβλία στο ενεργητικό του.

Χωρίς να το πιστεύω πάτησα
στο αρρηνωπό νησί
με τα σμιχτά φρύδια
Χορευτές του μύδαλου
τραγουδιού στο λιμάνι.
Τις «μασές» κατεβαίνουν
οι σκέψεις αγρά
πς ανεβαίνουν μετά
αιπόδοξα ασθμαίνοντας.

Λιάζομαι σα ριγανή
και ξερινομαι
σαύρα πολύχρωμη θαρρητή
Ο δρίτης ο τρελλός δε θέλησε
κανέναν να τρομάξει

Νερό της αγάπης - πράσινη λιβελούλα
(Ανδρος)

Διαβάζοντας το ωραίο βιβλίο της Ειρήνης Σπανουδάκη, είναι σαν να κάνεις μια βουτιά σε καθαρά νερά που στο βυθό

τους βλέπεις να λαμπυρίζουν βότσαλα και κοχύλια. Η γλώσσα της τιθασειμένη, οι εμπνεύσεις της προδίνουν πνεύμα ανήσυχο του καιρού μας που δοκιμάστηκε κι' ανδρώθηκε σωστά. Έχοντας πολύτιμα εφόδια τις διπλές σπουδές, Γαλλική και Ελληνική Φιλολογία καθώς και Γλωσσολογία, αλλά και το έμφυτο ταλέντο και την ευαισθησία, η Ειρήνη Σπανουδάκη πήκε μεριάς στα βαθεία, χωρίς να χρειάσει να υτραπεί κάποια στιγμή όπως οι περισσότεροι μας για κάποια πρωτόλεια τους.

(Πιθέρον — Ελληνική
Λογοτεχνία 1986)

ΔΙΟΝΥΣΗ ΚΑΡΑΤΖΑ:

«Χρώματα.Φωνήεντα»

Από την Πάτρα το βιβλίο, χειρόγραφο και φωτογραφημένο ολόκληρο, είναι η έβδομη ποιητική συλλογή του συγγραφέα. Μόλις διάβασα μια δήλωση του Μίκη Α. Θεοδωράκη ότι τα «Χρώματα Φωνήεντα» αποτέλεσαν τους στίχους των νέων τραγουδιών του με τον τίτλο «Πρόσωπα του ήλιου». «Βρήκα, λέει ο Μίκης, τη συλλογή τυχαία πάνω στο πιάνο μου, και με σαγήνευσε η λατρεία του ήλιου και της θάλασσας. Ο έλεγα, η κάθαρση του έρωτα, που ξαναγυρίζει σε σταθερές και προαιώνιες μορφές...».

Σ' αυτά τα πολύ σωστά, θα μπορούσε ίσως να προσθέσει κανείς την διάχυτη ποιητικότητα, που φωσφορίζει σαν άρωμα, σαν χρώμα, σαν νότα.

Έτσι που μιλάς
ανοίγεις τα όνειρα
πέρα απ' τα μάτια σου
σε πόλεις ελληνικές
και σε ταξίδια τραγουδιών
στον ήλιο ή στο χιόνι.
Έτσι που μιλάς
σαματάς τα νερά
κι' ακούω το τρίψιμο του κόσμου.
(στον ήλιο ή στο χιόνι)

Ο ερωτισμός της ποίησης του Καρατζά είναι διακριτικός αλλά δρα υπόγειο, κρύβεται στις λέξεις και στα σύμβολα, έτσι που τα 25 μονάχα ποιήματα της συλλογής να γίνονται μικροί σπινθήρες που σ' αιχμαλωτίζουν.

(Εκδόσεις Παράθυρο,
Πάτρα 1986)